

॥ ज्ञानेश्वर ॥

आर्यसभाज्य अने तेना उद्देशे।

हिन्दी परधी मुजराती भाषांतर करनारः

धीरजसभ गोपाणसिंह ठाकेर

अपनी प्रसिद्ध करनारः

छोटोसाह अथर्वदास मुनतवाला

रटेशनरोड—मुनत

०५५०

૧૨૬૭૦

મીલ, જન સ્ટોરનાં વેપારીને પુરા ખબર

અમારે ત્યાં જીનીંગસ્ટોર-લેધર બેલ્ટીંગ કામ-લેધર, નડિયાદી, ભરૂચી સુરતી વગરે નીમકના ચામડા વાઈસર, તેમજ કંપ્લીટ રોલર, કાનપુરી લેધર લેથ, કોમ લેધર બેલ્ટીંગ, મીલ માટે રોલર રકાન, પીકાગં મેન્ડસ, ઘોડાગાડી માટે હાઇકલાસ વગેરે કીફાયત ભાવથી તૈયાર મળશે.

અમારા પ્રખ્યાત અને સરટીફીકેટ અને મેડલ મેગલેસ (કમલ બ્રાન્ડ અને બુલ્ડોગ બ્રન્ડ) લેધર બેલ્ટીંગ ઈંગ્લીશ કાઉપણ જાતના બેલ્ટીંગની હરીફાઈ કરી શકે છે. આજેજ ઓર્ડર આપી ખાતરી કરો. વધુ ખુલાસા માટે લખો.

વધારામાં નીચે જણાવેલાં પુસ્તકો અડધા આનાની કિંમતે અત્રેથી મળશે

હિંદુ જાતિની રક્ષાના ઉપાય.

ઇશ્વર અને તેની પૂજા.

ટેલીગ્રામ—“બેલ્ટીંગ સુરત.”

-મી. બી. સુરતવાળા સ્ટેશનરોઈ, સુરત.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૬૭૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ રૂ. ૧૫૧ રૂ. ૧૦૦૦ ના લેખકો

વિષય ૫૨૬૮૭૫

આર્યસમાજ અને તેના ઉદ્દેશો.

આર્ય શબ્દનો અર્થ શ્રેષ્ઠ છે, અને સમાજનો અર્થ સભા થાય છે, એટલે શ્રેષ્ઠ મનુષ્યોની સભાને આર્યસમાજ કહેવામાં આવે છે. ૩૫૧ દયાનંદે ચૈત્ર સુદ ૫ સંવત ૧૯૩૨ એપ્રિલ સન ૧૮૭૫માં આર્યસમાજની સ્થાપના મુંબઈ શહેરમાં કરી હતી. ત્યાર બાદ ભારત વર્ષના પ્રત્યેક શહેર અને ગામોમાં સમાજ સ્થાપાઈ હતી, હાલમાં સમાજની સંખ્યા ૬૦૦થી વધિક થાય છે.

આર્યસમાજના નિયમો.

૧—સર્વ સત્યવિદ્યા અને જે પદાર્થ વિદ્યાથી અણુવામાં આવે છે, તેનું આદિમૂળ પરમેશ્વર છે.

૨—ઇશ્વર સમ્વિદ્યાનંદ સ્વરૂપ, નિરાકાર સર્વશક્તિમાન, ન્યાયકારી, દયાળુ, અજન્મા, અનંત, નિર્વિકારી, અનાદિ, અનુપમ, સર્વાધાર, સર્વેશ્વર, સર્વવ્યાપક, સર્વાન્તર્યામી, અજર, અમર, અભય, નિત્ય પવિત્ર અને સર્ષ્ટિ કરતાં છે, માટે તેનીજ ઉપાસના કરવી યોગ્ય છે.

૩—વેદ સત્યવિદ્યાનું પુસ્તક છે, માટે વેદ બણવા બણાવવા સાંભળવા સંભળાવવાનો સર્વ આર્યોનો પરમ ધર્મ છે.

૪—સત્યઅહ્યુ કરવામાં અને અસત્ય ત્યાગ કરવામાં સર્વદા ઉચિત રહેવું જોઈએ.

૫—સર્વકામ ધર્માનુસાર અર્થાત સત્ય અને અસત્યનો વિચાર કરીને કરવાં જોઈએ.

૬—સંસારનો ઉપકાર કરવો સમાજનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે, એટલે શારિરીક આત્મિક અને સામાજિક ઉન્નતિ કરવી !

૭—સર્વની સાથે પ્રીતિપૂર્વક ધર્માનુસાર યથાયોગ્ય વર્તાવ રાખવો જોઈએ.

૮—અવિદ્યાનો નાશ અને વિદ્યાની વૃદ્ધિ કરવી જોઈએ !

૯—પ્રત્યેક પોતાની ઉન્નતિથી સંતોષ નહીં માનતા સર્વની ઉન્નતિમાં પોતાની ઉન્નતિ સમાજવી જોઈએ !

૧૦—સર્વ મનુષ્યોએ સામાજિક સર્વ હિતકારી નિયમ જાળવામાં પરતંત્ર રહેવું જોઈએ, અને પોતાના હિતકારી નિયમમાં સ્વતંત્ર રહેવું જોઈએ.

ઉપરના નિયમો વાંચવાથી નિયે ત્રણેલી આગનો ધ્યાનમાં આવે છે.

(૧) ઇશ્વર એક છે.

(૨) વેદ ઇશ્વરકૃત આર્યોના ધર્મ પુસ્તક હોવાથી તેનો નિલપાક કરવો જોઈએ.

(૩) પોતાને એમ સમજાય કે હમે જે માનિયે અનેકરીએ છીએ, તે અસત્ય છે, તેનો દુરામલ્હ કર્યા શીવાય ત્યાગ કરવો જોઈએ.

(૪) સમાજની ઉન્નતિ માટે સતત પ્રયત્ન કરવો જોઈએ !

આર્યસમાજના સિદ્ધાન્ત

ધર્મરના વિષયમાં

(૧) ધર્મ એક છે, બીજો ધર્મર થઈ શકે નહીં.

(૨) ધર્મર નિરાકાર અને અનંત છે તે ઉપરની આંખોથી જોઈ શકાતો નથી માટે તેની શ્રુતિ બનાવી શકાય નહીં ?

(૩) ધર્મર સર્વશ અને સર્વવ્યાપક છે, તે સધળું જાણીને જોઈ શકે છે, નાની મોટી સર્વ વસ્તુના અંદર આંહાર વ્યાપી રહ્યો છે ?

(૪) ધર્મર સર્વશક્તિમાન છે, માટે તે કાંઈની પણ સહાયતા શિવાય હરેક કાર્ય પોતાની શક્તિ દ્વારા કરી શકે છે.

(૫) ધર્મર અજન્મા અને નિર્વિકાર છે, તેથી તે જન્મ મરણના બંધનમાં આવી શકતો નથી, તેમજ અવતાર પણ લઈ શકતો નથી કારણ તે નિર્વિકાર છે.

(૬) રામ કૃષ્ણ ઇત્યાદિ ધર્મરના અવતાર નહીં હતાં, પરંતુ ધર્મરના પુરુષ હતાં માટે તેના સારા કાર્યોને અંજારમાં જોડીને તેની શ્રુતિને ધર્મર માનીને પ્રજાની નંદી જોઈએ !

જીવાત્મા

- (૧) જીવ ચેતન અને અનાદિ છે, તેની સંખ્યા અનંત છે;
 (૨) જીવ મરતો કે જન્મતો નથી.
 (૩) જીવની શક્તિ અને જ્ઞાન, અલ્પ પ્રમાણમાં હોવાથી તે અલ્પજ્ઞ કહેવાય છે.
 (૪) જીવ શરીર ધારણુ કરે છે,
 (૫) જીવ જેવાં જેવાં કર્મો કરે છે તેવાં તેવાં તેને કર્મોધિન થઈને શરીરો ધારણુ કરવાં પડે છે. જેથી જીવનો અવતાર કહેવાય છે, ઇશ્વરનો નહીં ?
 (૬) જીવ જ્યારે સારા કર્મો કરતાં કરતાં ઉત્તમ અવસ્થાએ પહોંચે છે, ત્યારે તેને મોક્ષ મળી શકે છે, અર્થાત્ સ્થૂલ શરીર ત્યાગીને દિવ્ય સ્વરૂપે, સ્વતંત્ર વિચરીને ઇશ્વરના આનંદમાં મગ્ન રહે છે ?
 (૭) મોક્ષ ૧૫ ખર્ચ, ૫૫ અપ્પજ ૨૦ કરોડ વર્ષના માટે થાય છે, એટલી મુદત પૂર્ણ થયા બાદ સંસારમાં ઉત્તમ શરીર ધારણુ કરે છે, પછી જેવાં જેવાં કર્મો કરે છે તેવા તેવા કર્મ કળોનો ભોક્તા થાય છે.

મહત્તિ

- (૧) પ્રકૃતિ નાના નાના પરમાણુઓનું નામ છે.
 (૨) પરમાણુ જડ છે તેમાં જ્ઞાન કે ચેતન નથી.

(૩) એ પરમાણુ અનાદિ અને અનંત છે.

(૪) હજાર સઘળાં પરમાણુઓને એકઠા કરીને સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ કરે છે, અગ્નિ, પાણી, પૃથ્વી, પવન, અકાશ, એ સર્વે પરમાણુ આના ફળ છે, સૂર્ય ચંદ્રાદિ અને હમારા શરીરો પણ એજ પરમાણુનું પરિણામ છે.

(૫) પ્રલયકાળમાં પરમાણુઓ જુદા જુદા થઇ જાય છે. જેને અક્ષરાત્રિ કહે છે, અને ન્યારે સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિ થાય છે તેને પ્રથમ દિવસ કહેવાય છે.

વેદ

(૧) વેદ ચાર છે, ઋગ્વેદ, સામવેદ, યજુર્વેદ, અને અથર્વવેદ.

(૨) વેદોનું જ્ઞાન હજારે સૃષ્ટિની ચાર ભાગ ચાર ઋષિઓને પ્રેરણાદારા આપ્યું હતું.

અગ્નિ રૂપિને રૂગ્વેદનું

વાયુ રૂપિને સામવેદનું

આદિત્ય રૂપિને યજુર્વેદનું

અંગિરા રૂપિને અથર્વવેદનું

(૩) એ રૂપિઓએ વેદોનો ઉપદેશ અન્ય રૂપિઓ અને મનુષ્યોને કર્યો, સંસારની સર્વ પ્રચલિત વિદ્યાઓ વેદમાંથી ઉપજાવી. કાઠવામાં આવી છે,

(૪) વેદ સ્વતઃ પ્રમાણુ છે,

(૫) વેદની ભાષા સંસ્કૃત નથી પણ તે દેવવાણી કહેવાય છે, સંસ્કૃત ભાષા વેદની ભાષાથી ઉત્પન્ન થઈ છે, અને અન્ય ભાષાઓ સંસ્કૃત ભાષામાંથી ઉપજવવામાં આવી છે :

(૬) વેદોમાં ઇતિહાસ કાઢીને પાડી નથી ! તેના શબ્દો યોગિક છે, અર્થાત વેદોમાં એવા શબ્દો આવેલા છે, કે, તે હમને મનુષ્યોના નામ જેવાં માલમ પડે છે, પરંતુ તેનો અર્થ ખીજો થઈ શકે છે !

(૭) વેદોમાં રામ કૃષ્ણ આદિ અવતારોનું વર્ણન ખીસકુલ નથી.

(૮) વેદોમાં મુખ્ય ત્રણ વિષયો છે, (૧) ઈશ્વરના માટે સમયાનુકૂલ પાર્થનાઓ, (૨) સૃષ્ટિના નિયમો (૩) મનુષ્યોને ઉપદેશ,

(૯) વેદોમાં હંદ્ર, અગ્નિ વરુણ, આદિત્ય આદિનામો ઈશ્વરને માટે વાપરવામાં આવેલા છે, તેમજ ભૌતિક પદાર્થો, જેવા કે અગ્નિ. ચાણૂ સૂર્યાદિના માટે તેજ નામો આવેલાં છે,

(૧૦) આ સૃષ્ટીમાં પ્રથમ વૈદિક ધર્મનું હતો, પછીથી
—ખ્રિસ્ત મતો અને સંપ્રદાયો થયાં છે;

અન્ય શાસ્ત્રો

આમ સમાજ વેદને ઇશ્વર કૃત માને છે, અને તે શીવાય નીચે લખેલા રૂપિયો કૃતમયો કે, જે, વેદોના અનુકુલ હોય તે પ્રમાણે તેને માન્ય રાખવામાં આવે છે,

(૧) ચાર બ્રાહ્મણ મંથાન્તરેય, સામ, શતપથ, અને ગોપથ,

(૨) અગ્નીયાર ઉપનિષત્-૪૨, કેન, કઠ, મુંડક, માંડુક્ય, એતરેય, તૈત્તરિય, છાન્દોગ્ય, બૃહદારણ્યક, પ્રશ્ન, અને શ્વેતા સ્વતર.

(૩) ૭ દર્શન શાસ્ત્રો ગૌતમનો ન્યાય, કણ્વાદનો વિશોષક, કપિલનો સાંખ્ય, પતંજલીનો યોગ, જૈમિનિનો પ્રવં મિમાંસા, વ્યાસનો ઉત્તર મિમાંસા (વેદાન્ત)

(૪) માનવધર્મશાસ્ત્ર મનુસ્મૃતિ

(૫) ગોમિલિ ગૃહ્યસૂત્ર, પારસ્કર ગૃહ્યસૂત્ર, આ શ્વશાયન ગૃહ્યસૂત્ર

(૬) રમાગ્રી દયાનંદના ગયો સત્યાર્થ પ્રકાશ રંગવેદાદિ બ્રાહ્મ બુમિકા આદિ ?

મનુષ્ય સમાજ

(૧) પ્રથમ ઇશ્વરે તિબ્બેટમાં મનુષ્યોની ઉત્પત્તિ કરી હતી, પછી જેમ જેમ વૃદ્ધિ થતી ગઈ, તેમ તેમ મનુષ્યો ચારો-

તરફ પોતાના કુટુંબ સહિત. જ્યાં વસવાથી જુદા જુદા દેશો અને નગરો વસતાં ગયાં. સંયોગવસ મનુષ્યોના જેવા જેવા આવ્યાર વિચાર બંધાતા ગયા, તે તે પ્રમાણે ભિન્ન ભિન્ન સંમાજો બંધાતી ગઈ, પ્રથમ તો સર્વની એક આર્યજાતિજ હતી.

(૨) આદિ સૃષ્ટિમાં પ્રથમ એક જોડું નહીં પણ એવાં ઘણાં સ્ત્રી પુરુષોના જોડાં ધર્મિયે ઉત્પન્ન કર્યાં હતાં, પછી તેનાં સંતાનો એક બીજામાં વિવાહ કરીને શ્રદ્ધ કરતાં ગયાં ? :

(૩) સર્વ મનુષ્યો જન્મથી સમાન છે, શુશ્રુકર્મ સ્વભાવથી તેના બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય, શૂદ્ર એવા નામો પડ્યાં !

(૪) વિદ્યાભણીને, ભણ્યાવવાવાળા, નેતાઓનું નામ બ્રાહ્મણ છે. મનુષ્ય સમાજની રક્ષા કરવાવાળાનું નામ ક્ષત્રિય છે વ્યાપાર અને કળાકૌશલ્યાદિકામ કરવાવાળા વૈશ્ય કહેવાય છે. કચ્છળી, કાંછીઆ, લુહાર, સુથાર, કડીઆ, માળી, કુંભાર, ધાંચી, સોની, સુખડીઆ વણકર ઇત્યાદિ સઘળાં વૈશ્ય કહેવાય છે ? જે સેવા એટલે બીજાના તાબામાં રહીને, પોતાની આજીવિકા ચલાવે છે તે શૂદ્ર કહેવાય છે ? ઉપર લખેલી વર્ણો પોતાના શુશ્રુકર્મોનુસાર બદલી શકાય છે, કર્મ બદલવાથી શૂદ્ર બ્રાહ્મણ થઈ શકે છે, અને બ્રાહ્મણ પોતાના કર્મનો ત્યાગ કરવાથી શૂદ્ર થઈ શકે છે.

(૫) શૂદ્રનું કામ હલકું કહી શકાતું નથી, માટે તેનાથી કોઈએ ધૂણા નહીં કરવી જોઈએ ?

----- (૬) વેદ ભણુવા ભણ્યાવવાનો અધિકાર મનુષ્ય માત્રનો છે ?

પાંચ યજ્ઞ દરેક આર્યોએરોજ કરવા જોઈએ.

(૧) બ્રહ્મ યજ્ઞ, અર્થાત્ ઇશ્વરોપાસના અને વેદનો પાઠ કરવો તે.

(૨) દેવયજ્ઞ, અર્થાત્ નિત્યપ્રતિ સુગંધીત વસ્તુ અને ધીનો હવન કરવો ?

(૩) જુતયજ્ઞ અર્થાત્, ગાય કુતરાં આદિ આશ્રિત જીવોને ભોજન આપવું ?

(૪) પિતૃયજ્ઞ, અર્થાત્, જીવતાં માતાપિતાનો સત્કાર મૃત-કોનો સત્કાર થઈ શકતો નથી, માટે શ્રાદ્ધ, તર્પણ મિથ્યા છે ?

(૫) અતિથિયજ્ઞ, અર્થાત્ સાધુ, સંન્યાસી વિદ્યવાન આદિ આવેલા હોય તેનો સત્કાર કરવો તે ?

સંસ્કાર

પ્રત્યેક આર્યને સોળ સંસ્કાર કરવાના હોય છે ?

ત્રણ જન્મના પહેલાં (૧) ગર્ભાધાન (૨) પુન્સવન (૩) સીમંતોન્નયન ?

છ સંસ્કાર આઠ્યાવસ્થામાં (૧) (જાતકર્મ) (૨) નામકરણ (૩) નિષ્ક્રમણ (૪) અન્નપ્રાશન (૫) મુંડન (૬) કર્ણવેધ—

એ વિદ્યાભ્યાસના પ્રારંભમાં (૧) યજ્ઞોપવીત (૨) વેદારંભ એ વિદ્યા સમાપ્તિ વખતે (૧) સમાર્પતન (૨) વિવાહ એ વૃદ્ધાવસ્થામાં (૧) વાનપ્રસ્થ (૨) સન્યાસ, અને છેલ્લે મૃતક શરીરનો અંતેષ્ટા સંસ્કાર

વિવાહ

(૧) વિવાહ પુત્રીના ઓછામાં ઓછાં ૧૬ વર્ષની ઉંમરે અને પુત્રના ૨૫ વર્ષની ઉંમરે થવા જોઈએ ?

(૨) એક પુરુષ એક સ્ત્રીથી વિવાહ કરી શકે.

(૩) અક્ષતગોત્રિ વિધવાના અક્ષત વીર્ય પુરુષ સાથે વિવાહ થવા જોઈએ ?

આર્યસમાજનું સંગઠન

(૧) ઓછામાં ઓછાં નવ સભાસદોની એક સમાજ થઈ શકે છે.

(૨) પ્રત્યેક સભાસદે પોતાની આવકમાંથી સેંકડે એક રૂપીઆ સમાજ ફંડમાં આપવો જોઈએ ?

(૩) સદસ્યારત્નું પાલન નહીં કરનારા તેમજ કિપર મુજબ ફંડમાં નહીં આપનારા સભાસદોને સમાજથી પ્રથક કરવામાં આવશે છે ?

(૪) પ્રાન્તની સમાજોનું સંગઠન રહેવા માટે, પ્રાન્તીય પ્રતિનિધિ સભાઓ હોય છે, જેમાં પ્રત્યેક સમાજના સુરેલા સભાસદો પ્રતિનિધિ થઈને જાય છે, પ્રતિનિધિ મોકલવાનો નિયમ એવો છે કે, પચ્ચીસ સભાસદ અગર તેથી ઓછાં હોય તો તે પ્રમાણે એક પ્રતિનિધિ સુરેલા મોકલવામાં આવે છે.

(૫) પ્રાન્તીય પ્રતિનિધિ સભાના પ્રતિનિધીના મટે એક અંતરંગ સભા હોય છે.

(૬) પ્રતિનિધિ સભામાંથી અંદાજે સભાસદોની સાવંદેશિક સભા છે, તેનું મુખ્ય સ્થાન ફિસ્તીમાં છે ?

આર્યસમાજનું કામ

(૧) શિક્ષણ કાર્ય—જમસ્ત ભારત વર્ષમાં આર્યસમાજના હસ્તક નાના મોટાં મલીને ૫૪૭ વિદ્યાલયો ચાલે છે જેમાં ૫૯૦૬૦ વિદ્યાર્થી બહુી રહ્યા છે, ૨૭૮૦ બહુવચા માટે અધ્યાપકો છે, તેના પાછલ ૨૦ લાખ ૩ હજાર ૪૭૧ રૂપિયા દસ આના ૬ પાછ વાર્ષિક ખર્ચ થાય છે, એ વિદ્યાલયોના મકાનો માટે ૭૮ લાખ ૭૧ હજાર ૫૩૮૧૧ નો ખર્ચ થઈ ચૂક્યો છે, મોટા વિદ્યાલયોના નામ ક્યાનંદ એં.સો વૈદિક કોલેજ લાહોર, મુરુકુલ કાંમડી, મુરુકુલ વન્ડવન, રાજનરામ કોલેજ કોલ્હાપુર, કન્યા મહાવિદ્યાલય ભાવનર, ડી. એ. વી. કોલેજ દેહરાદૂન, ડી. એ. વી. કોલેજ કનપુર મહાવિદ્યાલય જ્વાલાપુર ઇત્યાદિ

(૨) અનાથાલયો, જેમાં અનાથ બાળકોને પાળીને વિદ્યા ભણાવવામાં આવે છે, અનાથાલય શ્રીરોજપુર, અનાથાલય અમરેર, અનાથાલય આગરા, અનાથાલય બરેલી, અનાથાલય લખન ઉદ્દ્યાદિ

(૩) વિધવા સહાયક સમાજો. જેના દ્વારા વિધવાઓના પુનર્વિવાહ થાય છે, સેંકડો વિધવાઓ પાનિન થતી બચાવવામાં આવે છે,

(૪) અકળનોદાર માટે સમાજો છે,

(૫) શુદ્ધિ સમાજો જે બાઈઓ મુસલમાન યા ખ્રિસ્તી થઈ તાથા હોય, તેની ઠગ્ગીથી તે લોકોને શુદ્ધ કરીને પાછા વૈદિક ધર્મમાં લેવામાં આવે છે, અત્યાર મુઘી પન્ચાસથી સાઠ હજાર મુસલમાન અને ખ્રિસ્તી થયેલ.ઓની શુદ્ધી કરીને 'પુનઃ' વૈદિક ધર્મમાં લેવામાં આવ્યા છે

(૬) બાળવિવાહ અને ગ્રહ વિવાદ રોકવા માટે સમાજનો પ્રયત્ન ચાલુ છે,

(૭) ખરી છવ રક્ષા માટે સમાજે લોકોનું ધ્યાન ધાતુ આકર્ષિત કર્યું છે, હજારો માંસાહારી અને મદિરાપાન કરવા માગીને વૈદિક ધર્મી બનાવી, તેના ખોટા અહાર વિહારનો ઉલ્લેખ છે,

(૮) હવનની પ્રથા જે સદંતર બંધ થઈ ગઈ હતી તે, હવે નિત્ય પ્રતિઆર્યોમાં ચાલુ થઈ ગઈ છે,

(૯) વેદ બણવાનો અધિકાર, સ્ત્રી શૂદ્રાદિ સર્વ મનુષ્ય માત્રને હોવાથી વેદનો પ્રચાર દિન પર દિન વધતો જાય છે,

આવો અને આર્ય સમાજના સભાસદ થઈને મનુષ્ય દેહનું આયક કરો.

ઓમ શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

મુદ્રક:—ભાઈલાલ ઝવેરભાઈ
'નવયુગ' મુદ્રણાલય લીમિટેડ—મુંબઈ.

